

Motion till riksdagen 2023/24:687

av **Katarina Luhr m.fl. (MP)**

Agerande mot PFAS

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöövervakningen med avseende på vattenförvaltningen behöver stärkas, exempelvis genom att skärpa tillsynen av dricksvattentäkter, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppströmsarbetet för att förhindra förorening av grund- och ytvatten behöver öka och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa regler för vilka kemiska ämnen som inte ska få hanteras nära dricksvattentäkter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet av yt- och grundvatten genom att införa en reglering av dessa i miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åsar och naturgrusavlagringar i större utsträckning måste förvaltas som dricksvattenreserver och inte exploateras eller förorenas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs ökad kunskap om och kartläggning av var utsläppen till vattenmiljön av PFAS sker och att systematiserad information om dessa utsläpp bör upprättas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska ta ett större ansvar för att skyndsamt se till att PFAS-kontaminerad mark åtgärdas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ökat stöd för samhällsstöd och rättsskydd till fastighetsägare med egen brunn som får vattnet förstört av verksamhet de inte har rådighet över, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska utreda ett särskilt stöd till de va-bolag som behöver införa ytterligare rening av dricksvattnet

för att nå Livsmedelsverkets gränsvärde för PFAS i dricksvattnet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska prioritera forskning, utveckling och genomförande av tekniker för rening av PFAS från mark och vatten i sin kommande forskningsproposition och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

PFAS är en grupp svårnedbrytbara kemikalier, ibland kallade ”evighetskemikalier” baserat på deras svårnedbrytbarhet, som används för sina vatten- fett- och smutsavvisande egenskaper i exempelvis kläder, smink, matförpackningar, skidvalla och brandskum.

Forskningen visar att ett samband finns mellan PFAS-nivåer i blodet och försämrat immunförsvar, förhöjda kolesterolvärden och leverskador. En ökning av risk för njurcancer och testikelcancer har också observerats. Några PFAS-kemikalier, som PFOS, PFOA och PFNA, är även klassificerade som reproduktionsstörande och misstänkt cancerframkallande.

PFAS återfinns numera på de flesta platser, i olika mängd. Ett antal kommuner har tvingats ta vattentäkter ur bruk eller bygga om reningsverken på grund av höga halter PFAS i kranvattnet. Högsta halterna har uppmätts i Kallinge i Blekinge där dricksvattentäkten fick stänga år 2013 efter att man upptäckt höga halter av PFAS efter brandsläckningsövningar som förgiftat dricksvattentäkten. PFAS-föreningen i Kallinge driver för närvarande en juridisk process för att utkräva ansvar för att man utsatts för det förgiftade dricksvattnet under ett flertal år.

De höga halter av PFAS som Kallingeborna utsatts för är ytterst ovanliga, men PFAS återfinns i många kommuner och i ett flertal livsmedel. Det finns idag gränsvärden från Livsmedelsverket då man har upptäckt höga halter av PFAS i bland annat fisk och skaldjur.

I Kallinge fick den aktuella dricksvattentäkten tas ur bruk men i andra kommuner med PFAS-föroreningar får man installera extra rening i sina vattenverk, något som bland annat Uppsala Vatten fått göra till en kostnad på mångmiljonbelopp. Man beräknar också att kostnaden för det extra reningssteget kommer att kosta flera miljoner extra varje år.

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel. Rent dricksvatten finns inte heller i obegränsad mängd, och när dricksvatten förorenas eller förgiftas får det enorma konsekvenser. Det är därför av yttersta vikt att vi skyddar vårt dricksvatten. Det gäller ökad miljöövervakning för att snabbt kunna upptäcka förorenat vatten, men också ett uppströmsarbete där risken att skadliga kemikalier kontaminerar vårt dricksvatten minimeras. Detta kan bland annat göras genom förbud mot att hantera ett antal särskilt farliga kemikalier i närheten av dricksvattentäkter. Skyddet av våra dricksvattentäkter behöver skärpas. Detta gäller förutom ytvattentäkter och grundvattentäkter även åsar och naturgrusavlagringar där grundvatten och ytvatten kan blandas och filtreras.

PFAS-kemikalier är idag ett reellt problem för både dricksvatten och livsmedel i många delar av landet. Staten behöver ta sitt ansvar. Här behövs extra krafttag för att förhindra att PFAS fortsätter öka i våra vatten. Förutom ett stopp för ny PFAS behövs

bättre kunskap om PFAS-förekomst och utsläpp till våra vatten. Regler behöver utformas för hur en enskild medborgare som får sitt brunnsvatten förstört utan egen förskyllan ska kunna ersättas och kompenseras. Staten behöver också ta ett större ansvar för att PFAS-kontaminerad mark saneras skyndsamt, utan fördröjning. Vi ser även behov av stöd till kommuner som behöver installera extra rening i sina vattenverk för att kunna leverera friskt och hälsosamt dricksvatten till sina användare.

Det behövs mer forskning om hur PFAS-problematiken ska hanteras, ur många olika aspekter, och regeringen behöver därför prioritera forskning, utveckling och genomförande av tekniker för rening av PFAS från mark och vatten i sin kommande forskningsproposition. Det är hög tid att agera!

Katarina Luhr (MP)

Emma Berginger (MP)

Linus Lakso (MP)

Emma Nohrén (MP)

Daniel Helldén (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Elin Söderberg (MP)